

Asia: VN/8868/2019

Lausuntopyyntö: Uusimaa-PKS-Helsinki sote-erillisselvityksen loppuraportti

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Ottaako raportissa esitetty malli riittävässä määrin huomioon alueen erityispiirteet sosiaali- ja terveydenhuollossa?**

ei kantaa

- 2. Ottaako raportissa esitetty malli riittävässä määrin huomioon alueen erityispiirteet pelastustoimessa?**

ei kantaa

- 3. Mahdollistaako esitetty erilliskäymalli pääsyn tarpeenmukaisten ja riittävien sote-palvelujen piiriin paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?**

ei kantaa

- 4. Mahdollistaako erilliskäymalli yhteen sovitettujen asiakaskohtaisten perustason sote-palvelukokonaisuuksien toteutumisen alueella paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?**

ei kantaa

- 5. Mahdollistaako erilliskäymalli erikoistason palvelujen toteutumisen alueella paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?**

ei kantaa

- 6. Mahdollistaako erilliskäymalli perus- ja erikoistason sosiaali- ja terveystalvelujen toiminnallisen integraation alueella?**

ei kantaa

- 7. Esityksen mukaisesti erikoissairaanhoidon järjestämisvastuu olisi yleisesti ja ensisijaisesti itsehallinnollisilla alueilla, HUSin järjestämisvastuu lakiin perustuvaa ja järjestämissopimuksella sovittavaa vastuuta. Onko raportissa kuvattu ratkaisu mielestänne sote-palvelujen järjestämisen näkökulmasta sekä**

hallinnollisesti ja HUSin omistajaohjauksen näkökulmasta toteuttamiskelpoinen ja turvaako se sote-palvelujen järjestämisen alueella?

ei kantaa

8. Turvaako erilliskorjaus sote-palvelujen järjestämiselle riittävän kantokykyiset alueet?

ei kantaa

9. Turvaako erilliskorjaus asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisen?

ei kantaa

10. Toteutuuko demokratia erilliskorjauksessa perustuslain edellyttämällä tavalla? (ks raportin luku 3) Jos ei, niin miten esityksen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voitaisiin vahvistaa?

HUS vastaisi Uudenmaan alueella kiireellisestä erikoissairaanhoidosta, vaativasta ja yliopistosairaalalle kuuluvasta erikoissairaanhoidosta ja tämän järjestämiseksi tarpeellisesta muusta erikoissairaanhoidosta sekä muista eri-koissairaanhoidon palveluista niiltä osin kuin maakunnat eivät niitä järjestä. HUS:n järjestämisvastuu olisi toissijaisesta ja lakiin perustuvaa. Välillinen demokratia näissä palveluissa muodostuu ainakin osittaiseksi ongelmaksi kansanvallan näkökulmasta. Tältä osin erilliskorjaus vaatii vielä jatkotyöstämistä.

Sen sijaan toissijaisen järjestämisvastuun mahdollisuuksia tulee kyetä hyödyntämään sote-alueen ja kuntien yhteistyömalleja rakennettaessa. Alueille tulee antaa suurempaa vastuuta määrittäällä itse, millaisilla alueellisilla ja väestöpohjaratkaisulla sote-palvelut jatkossa järjestetään ja onko osa palveluista siirrettävissä demokraattisesti johdettujen kuntien järjestettäväksi.

11. Toteutuuko palvelujen yhdenvertaisuus esitetyssä mallissa paremmin kuin yhden järjestäjän mallissa?

ei kantaa

12. Mahdollistaako erilliskorjaus kielellisten oikeuksien toteutumisen alueella paremmin kuin yhden järjestäjän mallissa?

ei kantaa

13. Millä toimenpiteillä ja missä palveluissa kielellisiä oikeuksia voitaisiin vahvistaa?

-

14. Millaisia vaikutuksia arvioitte erilliskorjauksella olevan osana hallituksen linjaamaa valtakunnallista kokonaisratkaisua?

Esitys Uudenmaan, pääkaupunkiseudun ja Helsingin erilliskorjauksista perustuu tarkoituksenmukaisuusharkintaan, missä harkintaan vaikuttaa muun muassa Uudenmaan väestön koko. Uusimaa on väestöltään merkittävästi muita maakuntia suurempi ja tästä syystä on arvioitu, että Uudellemaalle on perusteltua muodostaa useampi itsehallinnollinen alue, joka vastaa sote-palvelujen järjestämisestä. Uudenmaan itsehallinnollisten alueiden väestöpohjat ovat seuraavat:

- Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä Keusote (n. 200 000 asukasta: Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula)
- Länsi-Uusimaa (n. 460 000 asukasta: Espoo, Kauniainen, Hanko, Raasepori, Inkoo, Siuntio, Lohja, Karkki-la, Kirkkonummi, Vihti)
- Itä-Uusimaa (n. 100 000 asukasta: Porvoo, Loviisa, Askola, Lapinjärvi, Myrskylä, Pukkila, Sipoo)
- Vantaa ja Kerava (n. 265 000 asukasta) sekä
- Helsinki (n. 650 000 asukasta)

Uudenmaan erillisratkaisun myötä sote-palvelujen järjestämisvastuun kriteerit määritellään jatkossa kahdella ulottuvuudella: maantieteellisellä maakuntarajalla sekä väestömäärällä. Vain Uudellemaalle toteutettava erillisratkaisu ja alueiden määrittely väestömäärän kautta, johtaa väistämättä kysymykseen, kohtelee ko ratkaisu alueita tasapuolisesti. Erilliselvityksessä esitetään, että vaativat erikoissairaanhoidon palvelut järjestetään itsehallintoalueiden kesken yhteistoiminnassa välillisen demokratian kautta. Sikäli kun vaativien erikoissairaanhoidon palvelujen järjestämisestä säädetään vielä yksityiskohtaisesti laissa, on Uudenmaan itsehallintoalueiden vaikutusmahdollisuudet näihin palveluihin merkittävästi rajoitetut.

On perusteltua, että sote-palvelujen järjestämisoikeuden kriteerit ovat yhtäläiset kaikkialla Suomessa. Alueille tai ainakin väestömääriltään suurimmille alueille tulee antaa omaa päätösvaltaa harkita, millä väestömäärillä sote-palvelut katsotaan parhaiten järjestettävän. Olennaista tässä mallissa on, että minimikriteerit määritellään kansallisesti. Esitys siitä, että yli 235 000 asukkaan kaupunki ei saa järjestää omia sote-palveluitaan ei ole kestävä, mikäli samanaikaisesti järjestämisoikeutta ollaan jakamassa väestöltään merkittävästi pienemmille alueille, alimmillaan alle 80 000 asukkaan väestöpohjalle.

Erillisraportissa otetaan kantaa Uudenmaan itsehallintoalueiden kansanvaltaisuuteen. Riskinä pidetään muun muassa sitä, että yksi Uudenmaan sote-alue etäännyttäisi päätöksentekoa asukkaista hyvin kauas, ainakin tilanteissa, jossa väestöltään pienen alueen edustajien määrä jäisi valtuustossa pieneksi. Esitetty kansanvaltaisuutta koskeva huoli ei ole pelkästään Uttamaata koskeva vaan vastaavia riskejä on myös muissa maakunnissa.

Tampereen kaupunki katsoo, että Uudenmaan erillisratkaisu on puutteistaan huolimatta hyvä alku. Sote-uudistuksen valmistelussa tulee antaa myös muille alueille suurempaa vastuuta määritellä itse, millaisilla alueellisilla ja väestöpohjaratkaisulla sote-palvelut jatkossa järjestetään ja onko osa palveluista siirrettävissä demokraattisesti johdettujen kuntien järjestettäväksi. Kansallisten menettelytapojen tulee olla yhtenevät ja selkeät ja kaikilla alueille tulee olla kyky vastata sote-palvelujen perustusaikaisiin vaatimuksiin. Uudenmaan erillisratkaisua vasten arvioiden tulee kriittisesti tarkastella, täyttääkö väestömääriltään toisistaan merkittävästi poikkeavat 22

itsehallinnollista aluetta riittäväällä tavalla kansanvaltaisuuden, yhdenvertaisuuden, perusoikeuksien turvaamisen ja riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen kriteerit.

15. Ehdotuksia itsehallinnollisten alueiden nimiksi?

Sote-alue on maakuntaa kuvaavampi käsite uusille itsehallintoalueille.

16. Muut vapaamuotoiset huomiot loppuraportista

-

Lähteenmäki Riikka
Tampereen kaupunki - pormestari Lauri Lyly